

مروری بر سیاست‌های تأمین مسکن برای گروه‌های آسیب‌پذیر شهری

هادی نقیبی*، عادل آذری، فرشته ریاحی، عادل شری زاده

۱- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران (hadi.nagibi@yahoo.com)

۲- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران (a.azariiii@gmail.com)

۳- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، مرکز بابل (Fereshteriahi400@yahoo.com)

۴- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران (sherizadeh_adel12@yahoo.com)

چکیده

بدون شک بخش مسکن را باید یکی از مهم‌ترین بخش‌های توسعه در یک جامعه دانست. بخش مسکن به عنوان یکی از تأثیرگذارترین مؤلفه‌های سنجش کیفیت و رفاه به معیار سنجش پایگاه اجتماعی و اقتصادی خانوارها و افراد تبدیل شده است. این بخش به دلیل اشتغال‌زایی و ارتباط با بسیاری از بخش‌های دیگر اقتصادی، به عنوان ابزاری مناسب در جهت تحقق سیاست‌های اقتصادی و توسعه‌ای عمل می‌کند. لذا دولت‌ها با ویژگی‌های گوناگون اقتصادی، اجتماعی و سیاسی برای حل کردن مسائل مربوط به مسکن اقدام کرده‌اند و در این راستا سیاست و برنامه‌های مختلفی برای تأمین مسکن اقشار آسیب‌پذیر شهری را به کار گرفته‌اند. در این بین اقشار آسیب‌پذیر شهری به عنوان قشر ناتوان در تأمین مسکن برای خود، باید در هدف‌گذاری‌های سیاست‌گذاری مسکن مورد توجه و عنایت قرار گیرند. شناخت و بررسی وضعیت مسکن، منوط به شناسایی و تحلیل عوامل تأثیرگذار بر مسکن است. این مقاله نیز در راستای بررسی سیاست‌های تأمین مسکن به شناسایی عوامل مؤثر در سیاست‌گذاری مسکن اقشار آسیب‌پذیر شهری با مطالعه موردی کلان‌شهر تبریز پرداخته است. با در نظر گرفتن این عوامل در سیاست‌های تأمین مسکن گروه‌های آسیب‌پذیر شهری، می‌توان به پیش برد و موفقیت این سیاست‌ها اطمینان بیشتری داشت.

واژه‌های کلیدی: مسکن اقشار کم‌درآمد، سیاست‌گذاری مسکن اقشار کم‌درآمد، مسکن، برنامه‌ریزی مسکن

۱- مقدمه

بدون شک بخش مسکن را باید یکی از مهم‌ترین بخش‌های توسعه در یک جامعه دانست. از یک سو، اهمیت اقتصادی و اجتماعی مسکن، این بخش را کانون توجهات عمومی قرار داده است و از سوی دیگر، به دلیل اشتغال‌زایی این بخش و ارتباط آن با بسیاری از بخش‌های دیگر اقتصادی، به عنوان ابزاری مناسب در جهت تحقق سیاست‌های اقتصادی تلقی می‌شود [۱]. در دهه‌های اخیر با توجه به افزایش سریع جمعیت، تأمین مسکن از مسائل مهم اقتصادی و اجتماعی بوده است. در این راستا، دسترسی به مسکن مناسب برای همه خانوارهای شهری و روستایی مخصوصاً اقشار ضعیف و آسیب‌پذیر جامعه که معمولاً قشر وسیعی از آن‌ها در روستاها زندگی می‌کنند، از مهم‌ترین معضلات دولت‌ها و سیاست‌گذاران می‌باشد [۲]. مسئله مسکن عمدتاً دامن‌گیر اقشار و طبقات کم‌درآمد و با درآمد متوسط است. فقدان و کمبود واحدهای مسکونی مناسب شهری از نظر کمی و کیفی، علاوه بر آن‌که اقشار وسیعی از توده‌های شهری را در رسیدن به مسکن مناسب محروم می‌سازد، باعث تحمیل هزینه‌های بالای مسکن بر بودجه خانوارهای شهری می‌گردد [۳]. مسکن دومین نیاز بشری پس از غذا است و تهیه آن همواره از دغدغه‌های خانوارها بوده است. دولت‌ها نیز همواره وظیفه تهیه سرپناه مناسب برای مردم خود را پذیرفته‌اند و برای انجام این وظیفه نیز غالباً تمهیداتی را می‌اندیشند. دولت‌ها با دخالت در بخش مسکن علاوه بر تأمین مسکن مناسب و افزایش رفاه اقتصادی جامعه اهداف دیگری را نیز دنبال می‌کنند. از جمله این اهداف تحریک رشد اقتصادی است. با توجه به اینکه مسکن و ساخت‌وساز آن ارتباط وسیعی با دیگر بخش‌های تولیدی و خدماتی اقتصاد دارد، هر حرکتی در بخش مسکن سریعاً به دیگر بخش‌های اقتصادی کشور سرایت کرده و می‌تواند موجب رکود و یا رونق آن‌ها بگردد. از این‌رو دولت‌ها با استفاده از بخش مسکن می‌توانند به رشد اقتصادی کشور شتاب ببخشند. علاوه بر این بخش مسکن بخشی مناسب برای